

ПРОЄКТНО-ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДАМИ

PROJECT, INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES SOCIO-ECONOMIC ADMINISTRATION BY BUSINESS AND PUBLIC SECTOR

УДК 658

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-2>**Присяжнюк О.Ф.**¹к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
та маркетингу,
Поліський національний університет**Булуй О.Г.**²к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та туризму,
Поліський національний університет**Плотнікова М.Ф.**³к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та туризму,
Поліський національний університет**Prysiazhniuk Oksana**

Polissya National University

Buluy Oleksiy

Polissya National University

Plotnikova Mariia

Polissya National University

Постановка проблеми. Наразі зростає роль економіки знань, інвестицій та інновацій у нематеріальні активи й суспільство, розширюється попит на права інтелектуальної власності як правову основу охорони нематеріальних активів. Наприклад, попит на патенти у світі зріс з 800 тисяч заявок на патент у 1980-х роках до 18 млн заявок у 2020 р. (найвищі темпи росту попиту були з середини 1990-х років). Заявки на товарні знаки характеризуються аналогічною тенденцією внаслідок уваги до розпізнавання бренду на національному та світових ринках. Одним з пов'язаних з цим явищ є географічне зміщення центру використання інтелектуальної власності як основоположної тенденції економічної діяльності у міжнародній торгівлі та технологічному виробництві з традиційних компаній Європи, Японії та США на представників Азії, зокрема, Китаю й Республіки Корея

(частка транскордонних патентних заявок Європи, Японії та США скоротилася з 77% у 1990-х роках до 60% у 2010-х роках, а частка Китаю та Кореї за цей період зросла на 15%).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання проектних, інформаційно-комунікаційних, організаційно-технологічних аспектів використання відповідних технологій соціально-економічного розвитку бізнесу та громад вивчали як українські, так і зарубіжні науковці, які аналізували теоретичні та практичні особливості цих сфер. Серед них можна назвати таких як Людмила Вербівська (досліджує особливості розвитку цифрового бізнесу), Л. Боденчук, А. Бортнік, Л. Дюбохимець, А. Жаворонок, В. Краліч, Н. Краус, Л. Лазерник (аналізують стан, тенденції та проблеми розвитку реальної та цифрової економіки), Г. Мельничук, О. Овсієнко, П. Пуцентейло,

Україна належить до країн, яким рекомендовано вивчити можливість впровадження інтегровані інформаційні системи, в яких формальна реєстрація правової інформації, а також технічної інформації контролюється і експлуатується одним державним органом, а не розподіляється між двома або більше міністерствами і відомствами. Це не виключає розподілених рішень з практичною діяльністю, здійснюваною в регіональних або місцевих управліннях. Країні слід розглядати створення інформаційно-комунікаційної системи як довгострокові інвестиції в інфраструктуру. Перспективним з цієї позиції визнаємо досвід функціонування родових садиб та родових поселень. Родові поселення як форма організації життя людей, об'єднаних за родовою, духовною та екологічною спорідненістю, у гармонії з природою, являють живу соціальну мережу з якісно новим рівнем інформаційно-комунікаційного забезпечення.

Ключові слова: бізнес, інформаційні системи, публічні закупівлі, розвиток, технології, родові садиби та родові поселення.

Ukraine is one of the countries recommended to explore the possibility of implementing integrated information systems in which the formal registration of legal information, as well as technical information, is controlled and operated by one state body, and not distributed between two or more ministries and departments. This does not exclude distributed solutions with practical activities carried out in regional or local offices. Countries should view the initial creation of their system as a long-term public investment in infrastructure, with the use fee covering only a fraction of the total cost of setting up the system. From this point of view, we recognize the experience of functioning of Family Estates and family settlements as promising. Tribal settlements are a form of organizing the life of people who unite by ancestral, spiritual or ecological kinship, and create harmonious relations with nature and society. The role of ancestral settlements in the development of spatial development of territorial communities can be as follows: 1) ancestral settlements are the key to the revival of territories that have experienced depopulation, degradation, conflict or crisis, by attracting people who have the desire and opportunity to live and work in these territories, and creating conditions for their socio-economic development; 2) ancestral settlements contribute to filling the budgets of communities by developing business activities based on permaculture, renewable energy sources, waste-free production, eco-tourism, folk art and other areas that not only provide income, but also preserve and increase natural resources; 3) tribal settlements develop civil society by forming the consciousness, responsibility and activity of residents who participate in decision-making, management and control over the development of their territory, as well as cooperate with other communities, authorities, public organizations and scientific institutions. thus, ancestral settlements through design and organizational information and communication technologies have a positive impact on the socio-economic development of business and, if they adhere to the principles of volunteerism, openness, self-sufficiency, environmental friendliness, sociality and innovation.

Key words: business, information systems, public procurement, development, technology, family homestate and family homestate settlements.

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0066-9065>² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-4835>³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2852-3009>

І. Струтинська, Г. Чмерук, Є. Шпуляр, Т. Швець (визначають вплив реальної та цифрової економіки на різні сектори суспільно-економічного буття, у тому числі систему публічних закупівель). Серед закордонних авторів варто виокремити доробок І. Ліндсея, Л. Ханафіна, Д. Крістенсена, Ж. Лопеса, які розробили методологію вимірювання цифрової економіки, надали поради щодо політики та регулювання цифрової трансформації. Серед інших дослідників ми спиралися на досвід Джона Тостера (обґрунтував роль інформації та інформаційних технологій у розвитку бізнесу), Кріса Маккензі (проаналізував вплив інформаційних технологій на економічний розвиток), Джорджа Міллера (окреслив роль інформації та комунікації в сучасному суспільстві). Серед вітчизняних авторів особливе значення на наші дослідження мали Анатолій Гальчинський, Олександр Куценко, Олена Ситник, які визначили роль інформації та інформаційних технологій у національній економіці, їх значення для бізнесу та розвитку громад. Сучасні виклики виявили потребу подальших досліджень у цьому напрямі.

Постановка завдання. Метою дослідження є окреслення засад довгостроково проектно-організаційного інформаційно-комунікаційного розвитку бізнесу та громад на засадах стійкого зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційно-комунікаційне забезпечення бізнесу та територіальних громад пов'язане з інформаційними технологіями як стандартного програмного забезпечення (наприклад, обробка текстів), виконанням адміністративних функцій (наприклад, управління відпустками), забезпеченням функціонування внутрішньої системи зв'язку (інтранет) і можливості підключення до Інтернету. В інших сферах підтримка зазвичай має форму спеціальних комп'ютерних систем, призначених для взаємодії з аналогічними національною та регіональною інфраструктурою, наприклад, такими як у Мадриді та Гаазі як складових глобальної інфраструктури управління та адміністрування. У цьому проявляється найважливіша роль інформаційно-комунікаційних технологій у міжнародній системі інтелектуальної власності, в тому числі розвитку й полегшенні управління організаціями, забезпеченні необхідних функцій адміністративної підтримки та контролю громад. Загальні труднощі компаній у становленні та розвитку багатосторонніх угод вирішуються безпосередньо діловими колами або надаються за допомогою технології на тлі зростаючої ролі корпорації Google у забезпеченні глобальної цифрової бібліотеки («Google Books») і в поширенні Всесвітніх патентних даних, які є ілюстрацією цієї тенденції.

Завданням держави – стимулювання інновацій та творчості в інтересах економічного, соціального і культурного розвитку національної спільноти та

забезпечення ефективного функціонування територіальних громад, формування збалансованої та ефективної системи інтелектуальної власності, здатної забезпечити стратегічні цілі розвитку, які включають: а) глобальні послуги з інтелектуальної власності (новатори та комерційні підприємства займаються пошуком агентів, які швидко реагують на налагодження міжнародних систем); б) глобальна нормативна база (полягає у сприянні збалансованому розвитку міжнародних норм та консультації з усіма стейкхолдерами); с) глобальна інфраструктура інформаційних систем; d) розвиток адекватної інституційної інфраструктури та потенціалу людських ресурсів.

Водночас, інформаційна технологія є засобом забезпечення управління інформаційними системами та інфраструктурою. Як елемент інфраструктурного забезпечення адміністративно-територіальних утворень вона є засобом формування засад управління та комунікації між усіма зацікавленими сторонами суспільних процесів, фактором, який дозволяє надавати адміністративні та управлінські послуги: а) інформаційно-технологічні системи (ІТС) та мережі дозволяють забезпечити надійне отримання, розгляд, переклад, публікацію і поширення даних у сфері інтелектуальної власності; б) створена глобальна інфраструктура ІТС має на меті забезпечити інтерактивні платформи інформаційно-комунікаційних систем (ІКС), а також структуровані бази даних з метою охоплення об'єктів інтелектуальної власності; с) доступ до інформації, включаючи технологію, є важливим для розвитку та надання суб'єктам суспільних відносин можливості реалізувати свої політичні, економічні та соціальні цілі.

Оскільки інформаційні технології становлять ядро найважливіших видів діяльності системи управління та адміністрування бізнесу та громад, їх організація повинна постійно враховувати зміни, що позначаються на технологічному рівні. Базові тренди становлення інформаційних технологій та систем є такими: а) бізнес-аналіз (створює сприятливі можливості для підвищення конкурентоспроможності та оперативної ефективності); б) соціальні медіа (допомагають переосмислити спосіб взаємодії фізичних осіб та організацій між собою, це щось набагато більше, ніж розмова або діалог, – соціальні мережі можуть використовуватися для проведення поглиблених ринкових досліджень, стимулювання інновацій у товарній сфері та управління життєвим циклом виробів, регулювання взаємин з клієнтами тощо); с) *consumerware* – надсучасні споживчі товари (зростаюче проникнення ІТС у повсякденне життя службовців та клієнтів визначають як забезпечення організації діяльності – зростаюча популярність мобільних пристроїв і додатків ускладнює виокремлення їх особистого використання

від професійного, а департаменти ІКТ корпорацій та ОДА не можуть у своїй діяльності обмежитися традиційними підходами – у взаєминах з клієнтами та партнерами вони використовують ІКТ під час взаємодії та надання послуг); d) «хмарні обчислення»: стали реальністю для інфраструктури, платформ, прикладних технологій та послуг, оскільки підприємства прагнуть до швидкості та гнучкості в управлінні, допомагаючи традиційним формам діяльності засобами ІКТ; e) інформаційна безпека (технології та методи, які уможливають забезпечення надійності взаємодії за одночасного недопущення несанкціонованого доступу); f) великі масиви даних (зондування та обчислення природного, штучного та соціального середовища генерує неоднорідні дані безпрецедентні за складністю та масштабами – проблема полягає в управлінні цією інформацією з метою отримання лише вигод); g) доступ до Інтернету (відсутність достатньо поширеного доступу до швидкого Інтернету стримує надання послуг на основі ІКТ, однак, стрімкий розвиток географічного охоплення та швидкості технологій активно використовується бізнес-середовищем). Іншими словами, загальні тенденції використання ІКТ полягають у сучасному рівні надання послуг у відповідному середовищі, безпека та захист даних, а також безперебійне їх функціонування.

Мало не найпоширенішими технологіями сучасності є геоінформаційні системи (ГІС). Так, ГІС просторового розвитку територіальних громад – це комплекс технологій, методів та інструментів, які дозволяють збирати, зберігати, аналізувати, моделювати та візуалізувати просторові дані про території та їхніх мешканців. Геоінформаційні системи можуть допомогти планувати, реалізувати та оцінювати стратегії розвитку територіальних громад, враховуючи їх потреби, потенціал, ресурси, проблеми та можливості. ГІС сприяють залученню та участі громад й бізнесу у процесах прийняття рішень, співпраці та координації між різними зацікавленими сторонами, а також моніторингу та звітності про результати такої діяльності та її вплив на розвиток. Деякі конкретні приклади того, як ГІС можуть бути використані для сталого розвитку громад, включають: 1) планування використання землі (для планування використання землі таким чином, щоб забезпечити збалансоване поєднання житла, робочих місць, транспорту, охоронних зон та інших видів використання землі); 2) планування транспорту (з метою планування транспортного сполучення таким чином, щоб забезпечити доступність, ефективність та екологічність); 4) планування енергоспоживання (у такий спосіб, щоб зменшити залежність від викопного палива та викиди парникових газів); 5) планування екології (з метою планування заходів з охорони навколишнього середовища,

збереження природних територій та боротьба зі зміною клімату).

Соціально-економічний розвиток у цілому як процес планування, організації, використання та охорони ресурсів бізнесу та громад враховує їх функціональне призначення, соціально-економічні потреби, екологічні умови та можливість співпраці. Цей процес має важливе значення для сталого розвитку територій, підвищення якості життя населення, забезпечення продовольчої та енергетичної безпеки, запобігання конфліктам та катастрофам. У різних країнах світу існують різні перспективні напрями розвитку бізнесу та громад, які залежать від їх історичних, географічних, політичних та культурних особливостей. Наведемо основні тенденції.

У Європі одним з перспективних напрямів використання ІТС та ІКТ є реалізація Європейської концепції просторового розвитку (EUREK), яка відповідає загальним напрямам та пріоритетам ЄС, зокрема таким як збалансоване та поліцентричне становлення міських та сільських територій, зміцнення транскордонної та транснаціональної співпраці, збереження природних та культурних ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та соціальної згуртованості регіонів. Для фінансування цієї концепції використовуються такі інструменти та механізми як Європейський фонд регіонального розвитку, Європейська територіальна співпраця, Європейська група територіального співробітництва, Європейська мережа просторового планування та інші [5–9].

У США одним з перспективних напрямів використання ІТС та ІКТ є реалізація національної геоінформаційної системи (National Spatial Data Infrastructure, – NSDI), яка є координаційною платформою обміну геопросторовими даними між федеральними, державними, місцевими та приватними організаціями. NSDI сприяє створенню стандартів, політики, технологій та партнерства у забезпеченні доступності та якості геоданих для різних цілей, таких як економічний розвиток, охорона довкілля, національна безпека, освіта тощо. Для реалізації цієї системи використовуються такі інструменти та механізми як Географічна служба США, Національний координаційний офіс геопросторової інформації, Федеральний географічний комітет, Національна карта США тощо [2–7].

У світі одним з перспективних напрямів використання ІТС та ІКТ є реалізація ініціативи Infrastructure for Spatial Information in Europe (INSPIRE) [1–4]), яка має на меті створити єдину геоінформаційну інфраструктуру Європейського Союзу, яка сприятиме розвитку та використанню гармонізованих геоданих для підтримки прийняття рішень у сферах, пов'язаних з довкіллям. INSPIRE встановлює загальні принципи, правила та стандарти збирання, зберігання, обробки, аналізу,

доступу та обміну геоданими між різними органами, організаціями та користувачами. Для реалізації цієї ініціативи використовуються такі інструменти та механізми як Європейська директива про геопросторові дані, Європейський портал геоданих, Європейська мережа геопросторових даних та інші [10].

Організаційно-економічні перспективи розвитку ІТС та ІКТ бізнесу та громад полягають у такому: 1) повернення органам самоврядування повноважень щодо управління ресурсами громад у межах та за межами населених пунктів [2–9] (дозволить більш ефективно враховувати інтереси та потреби громадян, забезпечити раціональне використання ресурсів, сприяти розвитку сільського господарства, туризму, екології та інших сфер діяльності); 2) передача ресурсів, які належать державі, до комунальної власності територіальних громад, що забезпечить їх правову охорону та відповідальність за їх стан; 3) надання органам місцевого самоврядування повноважень управління змінами використання ресурсів, у тому числі у питаннях власності [1–5] (це спростить процедуру переведення ресурсів з одного виду використання в інший, зменшить бюрократичні перешкоди та корупційні ризики, а також відповідатиме принципам децентралізації); 4) ефективне використання ресурсів територіальними громадами дозволить збільшити надходження до бюджетів від оренди, податків, зборів та інших платежів (одним з пріоритетних за значущістю наповнення доходної частини місцевих бюджетів є ПДФО [5–7], який становить 60,9% від показника доходів загального фонду, прогнозний показник плати за землю на 2024 р. становить 37,38 млрд грн, порівняно з показником 2023 р., збільшиться на 4,79 млрд грн, або на 14,7%), а також стимулюватиме інвестиційну привабливість та соціально-економічний розвиток територій; 5) відкриті процедури та максимальне переведення інформації в електронну форму [2–3] забезпечить прозорість та контроль за операціями, запобігання порушенням законодавства, забезпечення доступу громадян та громадськості до інформації, підвищення довіри до органів влади [4–8]. Інноваційним підходом управління бізнесом та громадами є поширення ідеї «Родова садиба».

Родові садиби – це форма власності на землю, яка передається від покоління до покоління в межах однієї родини або роду. Родові садиби (РС) зазвичай складаються з житлового будинку, господарських споруд, саду, городу, лісу та інших земельних ділянок, які використовуються для сільськогосподарської, ремісничої, туристичної або іншої діяльності. Родові садиби можуть бути механізмом управління земельними ресурсами, якщо вони відповідають принципам сталого розвитку, збереження біорізноманіття, зміцнення місцевих

традицій, культури та ідентичності, а також забезпечення соціальної справедливості та економічної ефективності. РС є інструментом зростання надходжень до бюджету територіальних громад через сприяння розвитку місцевої економіки, створення нових робочих місць, підвищення доходів населення, а також плати за використання землі, податків, зборів та інших платежів до місцевої влади. Вони зміцнюють місцеві традиції, культуру та ідентичність, а також забезпечують соціальну справедливість та економічну ефективність; сприяють участі громад у процесах прийняття рішень, співпраці та координації між різними зацікавленими сторонами, а також моніторингу, оцінці та звітності про результати, прозоро заявляючи про себе засобами ІТС та ІКТ. Важливо, щоб управління цими об'єктами здійснювалося територіальними громадами, на території яких вони розташовані. Це забезпечить ефективне використання об'єктів та отримання від них максимального економічного ефекту. Наприклад, у Вінницькій області родовий маєток графа П. Потоцького в селі Свірж було перетворено на туристичний комплекс. Комплекс включає музей, ресторан, готель, тощо. Він став одним з найпопулярніших туристичних об'єктів у регіоні [1–2].

Родові садиби є важливим елементом культурної спадщини України. Вони мають не лише історичну, а й економічну цінність, оскільки можуть стати джерелом надходжень до бюджету територіальних громад. Як механізм управління земельними ресурсами РС забезпечують: раціональне використання земель та їх захист від деградації. Вони, як правило, розташовані у мальовничих куточках України, які мають значний рекреаційний потенціал. РС та родові поселення можуть стати основою розвитку сільського туризму, екотуризму, агротуризму тощо (у тому числі віртуального, адже понад 80% є молоді віком 35 років, яка має вищу освіту та використовує ІТС та ІКТ у своєму буденному та професійному житті). Це сприятиме підвищенню ефективності використання господарювання у сільській місцевості та створенню нових робочих місць. Головна ідея Концепції та проекту Закону України про РС полягає у законодавчій ініціативі щодо надання кожній охочій родині 1 га землі з метою організації власної родової садиби на безоплатній основі у довічне використання з вимогою засадити не менше третини площі неплодовими деревами та дотримання чинного екологічного законодавства [4–5].

Родові садиби та родові поселення мають потенціал стати важливим інструментом зростання надходжень до бюджету територіальних громад. Для його реалізації необхідно розробити та впровадити ефективну систему управління ними. Як інструмент зростання надходжень до бюджету територіальних громад РС забезпечують

прямі надходження через об'єкти оподаткування (наприклад, вони сплачують податки на нерухомість, на землю, тощо, а відвідувачі РС – можуть платити за вхідні квитки, користування послугами, тощо). Непрямі надходження через реалізацію ідеї «Родова садиба» сприяє розвитку багатьох галузей економіки (у тому числі виробництву та використанню станків з числовим програмним управлінням).

Родові поселення виступають інноваційним механізмом відродження сільських територій, розвитку бізнесу та громад внаслідок відповідності таким умовам: 1) родові поселення добровільно організовані громадянами, які мають спільні цінності, інтереси та погляди на суспільне життя, а не нав'язані зверху або створені заради вигоди чи економії; 2) вони є відкритими для співпраці та обміну досвідом з іншими громадами, органами влади, громадськими організаціями, науковими та освітніми установами, а не ізольовані від зовнішнього світу; 3) родові поселення прагнуть стати самодостатніми та самоорганізованими, здатними забезпечувати свої потреби у продовольстві, енергії, воді, житлі, освіті, охороні здоров'я, культурі тощо, а не залежати від державної чи іншої допомоги; 4) мешканці РС є екологічно свідомими та відповідальними, дбають про збереження та покращення довкілля, пропагують органічне сільське господарство, пермакультуру, відновлювані джерела енергії, енергоефективні технології, сортування та переробку відходів тощо, а не забруднювати та руйнувати землю; 5) мешканці родових поселень є соціально активними та солідарними, сприяють розвитку демократії, громадянського суспільства, прав людини, рівності, толерантності, культурному різноманіттю, миру та безпеці. РС є прикладом сталого розвитку сільських територій та наповнення бюджетів громад, а також джерелом натхнення та інновацій для інших громадян.

Висновки. 1. Родові садиби мають потенціал стати важливим інструментом управління земельними ресурсами та зростання надходжень до бюджету територіальних громад. Для реалізації цього потенціалу необхідно розробити та впровадити ефективну систему управління.

2. Удосконалення системи управління родовими садибами дозволить забезпечити ефективне використання цих об'єктів та отримання від них максимального економічного ефекту. Розробка нормативно-правової бази, яка регулюватиме особливості використання родових садіб, у тому числі механізмами ІТС має стимулювати раціональне використання природних ресурсів та їх захист від деградації. Залучення інвестицій у розвиток родових садіб сприятиме відродженню й розвитку сільської місцевості та підвищенню добробуту населення й держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко В., Поліщук В., Сіренко О. Родові садиби як об'єкти культурної спадщини та туристичні ресурси України. Київ, 2018. 180 с.
2. Даркович А., Савісько М. Фактори стійкості громад під час війни. Дослідження впливу економіки, управління та залученості. *Аналітика Суспільство. ВоксУкраїна*. 2023. 12 вересня. URL: <http://surl.li/nllqr>
3. Еволюція місцевого економічного розвитку в Канаді: Аналіз, концепція, практичні рішення та передовий досвід. *Проект «Місцевий економічний розвиток міст України»* (проект МЕРМ), 2012. 50 с.
4. Ковтуненко В. Родові садиби як джерело надходжень до бюджету територіальних громад. Київ, 2020. 100 с.
5. Родова садиба: технології, комунікації, управління, економіка, підприємництво, екологія / М. Васильєв, М. Гончаренко, І. Грабар, І. Каракаш, В. Якобчук, С. Молодецька, М. Плотнікова. Київ : Вид-во Ліра-К, 2021. 484 с.
6. Ahern J., Kent J. Geospatial information systems for sustainable development. London, UK: Routledge, 2022.
7. Ahern J., Quinn C. The use of geographic information systems for sustainable community development. *Journal of the American Planning Association*, 2014. Vol. 80 (3). P. 259–276.
8. Bhat G., Ramachandran T. (2015). The role of geographic information systems in sustainable urban planning and management. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 10(2), 137–156.
9. Ghose R., Dey A. (2018). Geospatial information systems for local government. Boca Raton, FL: CRC Press.

REFERENCES:

1. Bondarenko, V., Polishchuk V., Sirenko O. (2018) Rodovi sadyby yak obiekty kulturnoi spadshchyny ta turystychni resursy Ukrainy [Family Homesteads as objects of cultural heritage and tourist resources of Ukraine]. Kyiv.
2. Darkovich A., Savisko M. (2023) Faktory stiikosti hromad pid chas viiny [Factors of stability of communities during the war] Doslidzhennia vplyvu ekonomiky, upravlinnia ta zaluchenosti. Analitika Suspilstvo. VoksUkraina [Research on the impact of Economics, Management, and engagement. Analytics Society. Voxukraine]. September 12. URL: <http://surl.li/nllqr>
3. Evoliutsiia mistsevoho ekonomichnoho rozvytku v Kanadi: Analiz, kontseptsii, praktychni rishennia ta peredovi dosvid [Evolution of local economic development in Canada: analysis, concept, practical solutions and best practices] Proekt «Mistsevyi ekonomichnyi rozvytok mist Ukrainy» [Project "Local economic development of Ukrainian cities"] (MERM project), 2012. 50 p.
4. Kovtunenکو V. Rodovi sadyby yak dzherelo nadkhodzen do biudzhetu terytorialnykh hromad [Family Estates as a source of revenues to the budget of territorial communities]. Kyiv, 2020. 100 p.
5. Rodova sadyba: tekhnolohii, komunikatsii, upravlinnia, ekonomika, pidpriemnytstvo, ekolohiia [Family Homestead: technologies, communications, management, economics, entrepreneurship, ecology]

management, economics, entrepreneurship, ecology] / M. Vasiliev, M. Goncharenko, I. Grabar, I. Karakash, V. Yakobchuk, S. Molodetskaya, M. Plotnikova. Kyiv: Lira-K publishing house, 2021, 484 P.

6. Ahern, J., Kent, J. (2022). Geospatial information systems for sustainable development. London, UK: Routledge.

7. Ahern, J., Quinn, C. (2014). The use of geographic information systems for sustainable community deve-

lopment. *Journal of the American Planning Association*, 80(3), 259–276.

8. Bhat, G., Ramachandran, T. (2015). The role of geographic information systems in sustainable urban planning and management. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 10(2), 137–1–56.

9. Ghose, R., Dey, A. (2018). Geospatial information systems for local government. Boca Raton, FL: CRC Press.